

Band 1:A

Magnus Lindgren intervjuas av G. A. Kronheffer i november 1980.

SAC:s uppkomst och framväxt i "hans hemtrakter" i Västerbotten.

Medlem i Gladabergs LS 1921.

"Rallarna", initiativtagare till LS bildande.

För "syndikalismens" spridning betydelsefulla personer.

"På järnvägen --- sommartid och vintertid --- skogsarbete".

Försök att "utveckla organisationsidéer bland skogsarbetarna".

Organisationsarbete i LS.

"På järnvägen --- inga större konflikter". "I skogen --- svårare".

"Eländiga kojor" och kontakter med "Härbärgesinspektionen".

Försök med "Register --- med resultat --- arbetslöshet".

Ingripanden mot "anbud på flottningen" och ökade förtjänster.

"Små stridigheter här och var med skogsbolaget --- Holmsunds AB".

Lärdomar: Förhandlingar (för bolaget). "Kompromisser" (för LS).

"Västerbottens distrikt --- på 1920 --- talet".

LS stora betydelse som nära nog ensamstående organisation.

För "syndikalismens" spridning betydelsefulla personer. (Se ovan!)

"Knappast" diskussion om fackl. org. "förrän järnv.byggarna kom".

"Äldre bröder" med "dessa idéer" och tidningen "Brand".

"Det radikalaste --- det Rosénska frisinet".

Rallarna som banbrytare för org.tanken och för syndikal. rörelsen.

Medverkan på "Distriktskonferenser" och SAC:s kongress 1925.

"Motstånd i okunnighet och folks konservatism".

(Intervjuaren gör en sammanfattning om "~~Västerbottens distrikt~~" och den "syndikalistiska" verksamheten under 1930 - talet och summerar det som sagts i den gjorda intervjun betr. organisationens "start" och framväxt på 1920 - talet.)

Magnus Lindgren intervjuas av G. A. Kronheffer i november 1980.

SAC:s uppkomst och framväxt i "hans hemtrakter" i Västerbotten.

Kronheffer: ... utav november 1980 och vi sitter uppe på SAC:s exp. på Sveavägen, i studion där, och vi ska låta Magnus Lindgren, en som har varit mycket aktiv inom SAC på 1920-talet och framöver, berätta lite om hur han kom med i SAC och hur det var däruppe i hans hemtrakter då, när organisationen växte fram där. (trol datum i början av framställningen har ej kommit med på bandet, skriv. anm.) Och jag börjar att fråga med: -Vilket år kom du med i SAC?

Lindgren: 1921.

Kronheffer: 1921, då bildade ni Gladabergs LS ...?

Lindgren: Ja, den fanns till tidigare ... rallarna som då hade börjat jobba där men den var nog inte så gammal. Jag vet ju att 1920, på vintern 1920 - 1921, så fanns det rallare där, som gick hem till oss och köpte mjölk, bl.a. så bekanta personer som H. R. Månsson och O. S. Wallin. Och jag får väl säga det, att innan jag kom med då 1921 i juni, så hade dem två gjort mig till "syndikalist". Så det var ingen tvekan vilken organisation jag skulle välja. Det var självfallet.

Sen var det under tiden på järnvägen. Ofta så fick vi ju jobb vi orts-bor bara sommar-tid och vinter-tid så var vi ju i skogs-arbete. Och vi försökte att utveckla organisations-ideer bland skogsarbetarna och själva försökte vi ju att göra lite grann via vår LS. Ja, nämnde jag inte att det var Gladabergs LS det hette då, när jag gick med och som jag var med rätt länge. I alla fall så de konflikter ... på järnvägen vet jag aldrig att vi hade några större konflikter. Det gick relativt lugnt tillväga. Det var förhandlingar och sen var det att arbeta.

Men i skogen vart det väl lite ... blev det lite svårare. Det var ... vi skulle försöka att få nån rättsida på arbets-förhållandena i skogsbruket. Bl. a. så var det ju dessa "skogs-härbärgen", dessa eländiga "kojor". Och efter ett upptråde jag hade med förvaltaren som hette Holm, lång stor karl, vi kallade honom för "Lång-holmen" av flera skäl. Men han var fullständigt omöjlig att resonera med och då säger jag, att då får vi vända oss till myndighet för att se om ni har rätt ha oss liggande så här. Och jag skrev till "Skogs-härbärges-inspektionen" och det vart inspektion där på "kojorna" och de vart ju utdömda allihop. det var ju inte ... det var för uselt för djur.

Lindgren: I alla fall så vet jag vi bråkade i en "koja", där det låg mycket folk då det var en stor "koja", om varför ... jag sa, det var ju inget fönster. -Det behövs väl inget fönster, tyckte "Lång-holmen", ni ska vara ute i skogen och arbeta och inte sitta inne och när ni kommer hem då är det mörkt. Då sa jag att -Tänk om man skulle vilja skärpa sågen nån gång! Den tiden var det ju inga motor-sågar utan det var en vanlig hand-såg. -Ja, kan ni inte klä på er och sätta er ute på en stubbe och skärpa en såg, då är ni inga skogsarbetare. Den tonen var det den tiden och ansågs väl från det hållet vara normalt.

I alla fall så fick vi ju "kojorna" rivna och dem fick till att bygga upp nya "kojor". Som en liten hämnd tog dem en utav ... en stor loge vi hade fört upp på ... eller som min far hade fört upp, jag var väl där och arbetade förståss ... tog dem en stor loge från en åker - det var ju bolagets skog och vi hade arrenderat jordbruket - och flyttade den och byggde en "koja" utav den .... (otydl., skriv. anm.) Det utspelades som en liten hämnd men en liten hämnd är ju också en hämnd.

I alla fall så gick det väl så i skogen sedan, att vi försökte med "register". Vi vågade ju inte att tänka oss, att det skulle behöva ställas till med nån konflikt om det inte var alldeles nödvändigt. Och vi "register-förde" flera "av-verkningar" där en höst med resultat att dem helt enkelt inställde "av-verkningarna" där. Arbets-löshet var det ju ofta men då var vi utan arbete allihop.

Nåja, det gick väl ... åren gick ... eller kanske inte år men det gick i alla fall tid och vi ingrep mot "flottningen". Där lyckades vi utomordentligt bra, vågar jag påstå. Det var ju den tiden så, att någon kunde lägga in anbud på "flottningen" för hela distriktet och det höll distriktet östra Åman vid utloppet till Vindel-älven. Vi ingrep där sedan två bönder hade åtagit sig detta arbete för en viss summa. Och vi gav oss inte förrän dom fick lägga fram alla papper vad dom hade begärt och då sa vi, att det enda vi kan göra nu, det är vi övertar det här avtalet ni har träffat med "flottnings-föreningen". Ni får vara med och flotta men ni får inte ett öre mera per timme än vad vi andra tjänar och sen arbetar vi kollektivt här. Då var det sexti (60) öre i timmen i "flottningen" men det arbetet gick fantastiskt bra. Vi tjänade två och förti (2:40) och vi tyckte ju, det var nå alldeles fantastiskt.

Jag kan nämna som ett exempel, att i fjol sommar när jag var upp och hälsade på, så träffade jag en som hade varit med i just den där "flottningen" ett år. Vi gjorde ju så flera år men det där var då året när vi slog igenom där. Då träffade jag honom och han hade väl aldrig varit med om att tjäna så mycket pengar dit-in-tills så han sa: -Men hör du, dig tycks jag känna igen. Och jag talade om vem jag var.

Lindgren: -Men herre gud, sa han, du är den bästa människa jag har träffat. Jag har gått och sagt det, tänk om jag får träffa honom en gång och tacka honom för hur mycket pengar jag fick tjäna det där året jag var med i "flottningen" där.

Nåja, det gick bra med "flottningen" och vi tog det några år i följd och vi tjänade alltid flera gånger mer än vad den fastställda timlönen var för "flottningen". Sen var det klart att det var små stridigheter här och var med "skogs-bolaget", som då var Holmsunds AB - som sen gick opp i "cellulosa-bolaget" - men det gick aldrig till några "öppna konflikter". (det sista något just., skriv. anm.) Vi fick väl så småningom dem till att inse, att det går inte att bara bråka. Vi måste också räkna med att försöka komma sams. Men från början så hade dem för sig att dem behövde inte komma överens med oss. Det lärde vi dom, att man måste nog förhandla också och inte bara säga nej. Och det fick väl kanske vi också i någon mån lära oss att inte spänna bågen högre än vad som var möjligt. Utan vi var väl beredd till kompromisser ibland - ibland aldrig ... ibland inte alls.

Och det ... jag tycker nog att hela tiden som jag då var hemma i trakterna där så var det väldigt intressant. Sen kom ju jag relativt snabbt bort ifrån det hela genom att jag kom till lite skolor och kom bort ifrån arbetet sen. Och efteråt som tjänste-man i KF hade jag ju inte några möjligheter att utöva några påtryckningar organisations-mässigt.

Jag tror i alla fall, att när det gäller "Västerbottens-distriktet", sådant det var på 1920- och 1930-talet, så betydde LS i trakterna där oerhört mycket. Det var ju ... då fanns det inte så mycket "Skogs o. Flottnings"-avdelningar där som vad det har kommit sen. Och sedan har det väl ... utvecklingen gått ungefär där som andra ställen i landet. Jag skulle tro att det är inte så stor skillnad på det, sett på det området.

Kronheffer: Ja, du säger här, att du kom att bli "syndikalist" främst genom två personers ionverkan här, O. S. Wallin och H. R. Månsson - "Skånska Månsson" vi kallade honom efter järnvägs-byggerna och anläggerna. Jag känner ju dem båda mycket väl och har sam-arbetat med dom många år inom SAC på olika håll. Hur ... förde dom på tal SAC och "syndikalismen", om det var vid besök hemma hos dig eller var det i arbetet det kom att ... du kom på att höra talas om de idéer dom företrädde?

Lindgren: Dem var alltid hem till oss och köpte mjölk. Dem kom alltid och föjdes åt dom där, dem arbetade i samma lag därborta vid "skär-träsket". Och dem förde "syndikalismen" på tal och dem resonerade och diskuterade "syndikalismen" med min far och jag var en mycket intresserad lyssnare.

Lindgren: Och sedan när jag kom i arbetet på järnvägen så var jag redan bestämd, att jag ska gå med i LS, själv-fallet. Och H. R. Månsson, han hade jag väldigt trimsamt resonemang med många, många gånger. O. S. Wallin var inte lika talför som vad H. R. Månsson var men han var ju väldigt vänlig och trevlig och mycket, mycket intresserad "syndikalist", som jag sedan kom att träffa här i Stockholm med, under skol-tiden här 1928 - 1929. Och jag träffade honom på LS här i Stockholm ofta. Sedan jag började då på KF och vart förresten revisor i SAC, så hade jag ju mycket samtal med honom.

Kronheffer: Då, vid den tiden, hade det börjat på att talas nånting där-uppe om "facklig organisation" bland skogs-arbetarna, innan "rallarna" kom dit? Politisk verksamhet förekom ju tidigt i Väster-botten. Men Väster-botten var nånting särskilt med på det sättet, att det var ju det "liberala" partiet, "fri-sinnade" partiet som det hette då och kallades "folk-fri-sinnade". Det var ju dom och framför allt då med redaktör Rosén på "Väster-bottens Dagblad" i spetsen ...

Lindgren: "Väster-bottens-kuriren".

Kronheffer: Ja, som ... folk ... även arbetarna mötte opp omkring. Dom var ganska kallsinniga i Väster-botten, även när det gäller vid industri-distrikten, tidigare till facklig organisation. Och vi hade t.ex. dom som arbetade hos "Mo o. Domsjö" bolag, dom hade egna, fri-stående fack-föreningar i många tio-tals år. Det var så. Men hade det börjat på att diskuteras nånting om facklig organisation bland skogs-arbetarna uppe i dina trakter vid den här tiden?

Lindgren: Det hade det knappast. Det fanns inga fackliga organisationer där tidigare av nån betydelse, i varje fall som man hörde talas om eller att det var något arbete, över-huvud-taget fackligt arbete, förrän "järn-vägs-byggarna" kom. Och då kom ju dels "syndikalisterna" via olika LS som bildades, dels kom ju "reformisterna" i form av "Väg- och Vatten-byggnads-arbetare-förbundets" avdelningar, som väl lämnade även dem nån gnutta av fackligt intresse här och var i bygden.

Vad jag vet om fackliga organisationer före "järn-vägs-byggets" dagar, det var mina bröder som hade arbetat oppi Norrbotten. Mina äldre bröder, som kom hem och hade dessa idéer och som också hade med sig "Brand" t.ex. eller skaffade sig "Brand". Den läste man ju, så att man var väl lite preparerad i förväg för en "syndikalistisk" anslutning.

Kronheffer: Du har inget minne av någon skogsarbetar-organisation som fanns i början på nitton-hundra-talet (1900)? Det hette "Norrlands Skogs- och Lant-arbetare-förbund". Den hade vet jag försänkningar på sina håll i Väster-botten, kanske också något i Norr-botten.

Kronheffer: Annars var den väl starkast nedåt Ånger-man-land och ner-över och här i Upp-land och även i Härje-dalen vet jag att dom fanns. För när jag kom till Härjedalen, till Över-hogdal, då träffade jag gamla där som hade varit med i den organisationen och dom hade haft en konflikt efter Hoa-ån, en bi-flod till Ljusnan. Du har inget minne av nån sån organisation?

Lindgren: Nää, det tror jag inte fanns där oppe.

Kronheffer: Nähä.

Lindgren: Inte i mina hemtrakter i varje fall. Utan det var ... det radikalaste som där fanns det var det Rosénska "fri-sinnet" och det var dominerande. Och då ansågs ju dem väldigt radikal gentemot "höger-gubbarna" där. Jag vet, det var en förfärlig strid där vid riksdagsmanna-val o.s.v. mellan de "folk-frisinnade" och "högern". Nå större ... nå radikalare än "fri-sinnet" det fanns inte fram till 1920.

Kronheffer: Så det var "rallarna" som kom med dom nya fläktarna, nya ideerna dit?

Lindgren: Det var "rallarna" och de var ...

Kronheffer: ... banbrytare för både den fackliga organisations-tanken och för den "syndikalistiska" rörelsen?

Lindgren: Ja, absolut. Och det var idealister många utav dom, fantastiskt fina mämniskor.

Kronheffer: Ja, vad ska vi fråga mera om här som kan vara av intresse här? Ja, medan du var hemma däroppe, fick du några uppdrag utanför LS, deltog du i några distrikts-konferenser eller nå liknande?

Lindgren: Ja, distrikts-konferensen, den var man ju med på varenda en medan man var där. Och bl. a. så kommer jag ihåg att jag, när SAC hade kongress 1925, så blev jag utav "rallarna" vald till ombud. (ol. meningar om tid-punkt ej utskr., skriv. anm.) Och jag tyckte ju det var rent orimligt när dom satte opp mig på en lista vilka som skulle väljas. Då skulle vi ... flera LS efter banan skulle välja ombud och när dom räknade ihop rösterna - jag var ju bara 22 år gammal - så hade jag de allra flesta rösterna och blev vald till ombud till SAC:s kongress 1925.

Kronheffer: Jasså, då!

Lindgren: Så det ... inte vet jag men det var väl för att man gapade mest. (munterhet, skriv. anm.)

Kronheffer: Jaa!

Lindgren: Men visst var det ... det var en otroligt trevlig tid, fantastiskt trevlig tid. Och ... att få vara med och hjälpa till och ....

Lindgren: Jag trodde ju att vi skulle komma igång på ett ännu bättre sätt än vad vi gjorde men vi hade ju ett otroligt motstånd i okunnighet och folks konservatism, allmänna konservatism.

Kronheffer: Ja, 1930-talet i Väster-botten, det var du alltså inte med om. Då hade du lämnat Väster-botten?.

Lindgren: Då var jag inte hemma där.

Kronheffer: Nä, det kom ju att bli ett väldigt strids-fyllt skede i SAC:s Väster-bottens-distrikts historia. (meningen något just., skriv. anm.) Då hade ju den "syndikalistiska skogsarbetar-rörelsen" byggts ut mycket kraftigt i Väster-botten. Vi hade, tror jag, bortåt ett tretti-tal (30) LS i Väster-botten och de flesta av dom på tretti-talet var "skogs-arbetar-LS". Ban-bygget Hällnäs - Stensele var färdigt då och nere vid kusten, det var Umeå LS, som var en stor LS, där vi hade mycket byggnads-arbetare. Annars var det ju skogs-arbetare mest över allt som tillhörde LS och det blev ett väldigt strids-fyllt skede. Det ledde till små ... ja väldiga demonstrationer som ibland utmynnade i mindre kravaller och det blev ju "Åkarps-mål" och annat. Men det har du ... det var du inte med om så du har några personliga minnen från den tiden. Men jag vet att för närvarande så är det stort intresse på sina håll i Väster-botten, särskilt vid universitetet i Umeå, för att utforska det där skedet i den svenska "skogs-arbetar-rörelsens" historia. Jag har haft kontakt med en grupp av lärare och elever vid universitetet (just., skriv. anm.), som håller på med någon större sak om det där och ska väl skriva någon större avhandling om det. För dom har varit i förbindelse med mig många gånger och frågat för att få veta lite om den "syndikalistiska rörelsens" insatser för "skogs-arbetar-rörelsen" oppe i Väster-botten. Och vi har ordnat så att dom har kunnat få opp material som finns här på Arbetar-rörelsens Arkiv och så tidningen "Norrlands-folket", som dom var väldigt intresserad av för de år, när vi hade de största striderna vid Eksträsk och på andra håll och Lossmen - Sävsjön, där det ju också blev ett "åkarps-mål" och så.

Ja, därmed så kan vi väl då avsluta det här samtalet med Lindgren och har då bara att tacka för vad du har berättat här. Det ger ju en inblick i de förhållanden som rådde då, när SAC kom till Väster-botten och vilka faktorer, som inverkade på "rörelsens" start. En "rörelse" (just., skriv. anm.), som kom att få fotfäste däruppe och växa fram och bli tillräckligt stark för att också spela en roll i ett par år-tiondens utveckling på skogs-arbetarhåll. Tack ska du ha!

(G. A. Kronheffers intervju med Magnus Lindgren, Stockholm i nov. 1980, är utskriven av Bertil Dahlberg, Stockholm i febr. 1996.)